

Philip Troost

ZOEKRUIMTE

Op geloofsreis voorbij orthodox en vrijzinnig

1

De reiziger

Over ego en ziel

Wanneer je niet met een auto of vliegtuig naar je bestemming sjeest, maar reist als een trektocht, lopend of met paard-en-wagen, dan ontdek je niet alleen hele werelden buiten jezelf, maar ook in jezelf. Want je ontkomt er niet aan jezelf tegen te komen. Ontberingen, zware trajecten, gevaren, hoe reageer je daarop? Hoe manage je dat? Er wordt tijdens zo'n reis van alles aangeraakt in je, omdat het per definitie oncomfortabel is, onveilig en spannend. En dat kan pijn doen, angst oproepen of bepaald gedrag aanzetten. Zoals de volksmond zegt: 'Je neemt jezelf altijd mee.' Op de geloofsreis waar dit boek over gaat is het niet anders, wilde ik opschrijven. Maar ik moet zeggen: op de geloofsreis is het nog sterker aan de orde dat je jezelf tegenkomt. En wél anders. Tijdens een gewone fysieke reis kun je altijd nog je binnenwereld afsluiten. Je pijn wegdrücken, je angst overschreeuwen en gewoon je erdoorheen slaan. Maar bij de geloofsreis betekent het uit contact gaan met wat er binnen in je gebeurt, dat je de reis überhaupt niet aan het maken bent. Misschien geloof je wel, maar niet op een reizende manier. Je geloof functioneert als een zekerheid buiten jezelf waaraan je je vasthoudt, zonder dat er een innerlijk proces in je gaande is. Ik wil niemand zijn of haar

geloofshouvast buiten zichzelf afpakken. Maar het houvast *buiten* mijzelf aangrijpen om niet *in* mezelf te hoeven reizen, zou je spiritueel consumentisme kunnen noemen. Je laat je elke keer opnieuw bemoedigen, troosten of meenemen in een mooie geestelijke ervaring, terwijl er ondertussen door de tijd heen innerlijk niets in je verandert. Je komt niet verder, want je reist niet.

Er is dus een voorvraag bij de kernmetafoor van dit boek ‘gelooven is reizen’. Het beeld van reizen blijft in de lucht hangen als niet helder is wat we bedoelen met het woord geloof. Veel mensen zullen op de vraag of ze gelovig zijn antwoorden dat ze wel of niet geloven dat God bestaat. Of iets daar tussenin. Maar geloven dat God bestaat maakt je nog geen gelovige in de christelijke zin van het woord. Hiermee zeg ik niet dat als je op een niet-christelijke manier gelooft of spiritueel bent, dat geen echt of oprecht geloof zou zijn. Ik wil alleen zeggen dat het christelijk geloof gaat over de God van de Bijbel die in Jezus Christus deze wereld komt redden. En *dit* verhaal is alleen toeganke-lijk *als waarheid* voor wie zich er persoonlijk voor opent en de weg wil gaan die bij dit verhaal hoort. Een weg die je leven verandert. Geloof is een veranderingsproces. Geloof als sec de overtuiging dat God bestaat en de Bijbel waar is, los van hoe dat doorwerkt in het leven, is geen geloof.¹ Om deze reden begin ik dit boek ook met inzoomen op de reiziger zelf, voordat ik in volgende hoofdstukken inga op hoe je als gelovige reist en wat daarbij tot je beschikking staat. Wie op reis gaat, komt allereerst zichzelf tegen. Het begint met de vraag of je dat wilt, ook als het confronterend, pijnlijk en uitdagend wordt. Als je God zoekt maar jezelf ontwijkt, krijgt je geloof niet veel kans zich te verdiepen. De reis van het geloof is een reis naar binnen. Een reis door jezelf heen.

Ego als deur

De weg naar binnen is niet hetzelfde als zelfreflectie, maar daar begint het wel mee: jezelf tegenkomen. Wie enkel navelstaart los van zijn omgeving, zal eerder zichzelf bevestigen dan tegenkomen. Het is juist de ander die als een spiegel mij mijn 'ik' doet zien. Niet door mij een spiegel voor te houden, zo van: 'Heb je wel in de gaten dat jij ...', maar door een spiegel te zijn. Gewoon doordat hij of zij anders is. Anders denkt, voelt, kijkt dan ik. In de ontmoeting met de ander wordt mijn 'ik' duidelijk. Dat gebeurt per definitie, en de vraag is of ik dat 'ik' wil tegenkomen of niet. Ik kan namelijk ook niet bereid zijn om naar binnen te kijken, naar hoe een ander mij triggert, confronteert of ontmaskert. Dan geef ik God niet de kans om in en door de ontmoeting met de ander mij te zoeken en aan te spreken. Ik houd de deur van mijn ego dicht, ik laat me niet ge-zeggen. Eerder rechtvaardig ik mezelf: 'Zo ben ik nu eenmaal.' Mijn vertrouwde zelf, zoals mijn karakter zich gevormd heeft, daar doe ik het mee. Zoals ik mezelf ken in het dagelijks leven, ik ga ervanuit dat ik dat ook ben. 'Zo ben ik', als een constatering, een alibi om niet op reis te hoeven in mijzelf.

Wanneer ik in deze eerste laag van zelfreflectie blijf hangen, zal ik ook God slechts oppervlakkig kennen. Er is een direct verband tussen zelfkennis en Godskennis. Ik versta het 'kloppen op de deur' door Jezus (Openb. 3:20) als Gods uitdaging om mijn ego voor hem te openen, zodat ik in het licht van God de binnenwereld achter die deur kan gaan verkennen. In het licht van God, dus niet in mezelf en op mezelf, los van het contact met buiten. Mijn ego zien als deur helpt om te ontdekken dat ik veel meer ben dan alleen het bewuste zelf van waaruit ik dag in dag uit functioneer. Ik heb ook een ziel. Ik ben een woonplaats van God. Gods aanwezigheid klopt in mij, in de diepte van mijn ziel, alleen... ben ik daar zelf wel? Verderop in dit boek

zal ik betogen dat God voor mij zich veel meer in de diepte van de werkelijkheid schuilhoudt dan dat hij ergens in de hoogte boven die werkelijkheid troont. Om deze God van de diepte te vinden heb ik dan wel af te dalen naar de diepere lagen in mij. Voorbij de ruis, vervormingen en schijn waartoe wij mensen normaliter onze toevlucht nemen. Niet alleen in het dagelijks leven maar ook in hoe we religie kunnen inzetten om maar *niet* de diepte in te hoeven.

Vindplaats van God

Als christenen in onze tijd lopen we het risico om van Jezus een spirituele coach te maken die ons helpt onze weg te vinden door het oppervlakkige leven dat we leiden. God moet antwoord geven op onze vragen, oplossing voor onze problemen, verlichting van ons lijden en bevestiging van ons welbevinden. Maar de God waarin ik geloof ontmoet ik juist daar waar de vragen onbeantwoord blijven. Waar Gods licht vooral mijn schaduw laat zien en maar moeilijk doordringt in mijn duisternis. Een God van de diepte laat zich niet lenen voor een goedkoop optimisme dat weg wil bij de werkelijkheid van een mens. Sterker nog: die werkelijkheid verkiest hij als woning. Als hij zich wil laten vinden, dan is het dáár, in de diepte.

Ik weet dat de Bijbel heel vaak het woord ‘boven’ of ‘hoog’ gebruikt als aanduiding van Gods woonplaats. Dat past ook bij het gangbare wereldbeeld van die tijd, heel ruimtelijk gedacht: de mensen wonen hier beneden, de goden daarboven. Voor mij is de hemel een dimensie van de werkelijkheid hier en nu. Zo je wilt de geestelijke dimensie. Ik vrees dat het oude dualistische plaatje, van een natuurlijke en een bovennatuurlijke wereld, bij veel christenen nog springlevend is. Zelf ga ik uit van één werkelijkheid die in alles Gods aanwezigheid ademt.² Die God onthult voor wie daarvoor openstaat. De dimensie die deze

wereld van tijd en ruimte (aarde) tot iets heiligs maakt omdat God erin is (hemel). De woorden in het 'Onze Vader': 'op aarde zoals in de hemel', vat ik op als het gebed dat wij hier op aarde hemels mogen leven. Ofwel: voor Gods aangezicht. Dat is in besef van en afstemming op zijn aanwezigheid. Een en dezelfde werkelijkheid met daarin de mogelijkheid om God op het spoor te komen, te herkennen, te ontmoeten. God zoals hij aanwezig is en vindbaar in de concrete werkelijkheid en tegelijk ongrijpbaar blijft, de werkelijkheid ontstijgt.³

Bereid

De geloofsreis naar binnen is dan een beweging die reageert of antwoordt op Gods aankloppen. Dat is iets anders dan navelstaren of in jezelf wroeten. Het rondcirkelen in je eigen gedachten en gevoelens is eindeloos en ook niet zo vruchtbaar, omdat het je isoleert van je omgeving. Je benadert jezelf als een op zichzelf staand individu waar je zicht op zou kunnen krijgen en grip, als je maar lang genoeg op jezelf reflecteert. Misschien zijn we met al onze therapeuten, zelfhulpboeken en coaches op zowat alle terreinen van het leven wel wat overreflectief geworden, tegen het ongezonde aan. Bovendien zijn er heel veel mensen bij wie het vermogen tot zelfreflectie minder ontwikkeld is. Dat wil niet zeggen dat ze geen oprechte gelovigen zijn. Als ik in dit hoofdstuk woorden zoek voor de reis naar binnen, wil ik proberen het weg te halen uit een sfeer die alleen toegankelijk zou zijn voor hogeropgeleide mensen met een goed ontwikkeld reflectievermogen. Reflecteren op jezelf is namelijk iets dat ieder mens kan en ook doet. Hierin onderscheidt de mens zich van de dieren. Dat je jezelf waarneemt, van een afstandje naar jezelf kan kijken en over jezelf kunt nadenken. En natuurlijk kan de ene mens dit dieper en scherper dan de andere, maar wanneer we niet beperkt zijn door een ernstige mentale handicap of hersenletsel, kunnen we het allemaal. De vraag is niet of

je het kunt maar of je het wilt. Of je het doet met ‘zo ben ik nu eenmaal’, wat ik in dit boek een gearriveerde houding noem, of dat je bereid bent jezelf te openen voor feedback van buitenaf en daarmee op jezelf reflecteert.

Die zelfreflectie gaat niet over een psychologische vaardigheid maar over geloofshouding. Zo kan ik me vervreemd of alleen voelen bij een medechristen die intellectueel gezien goed in staat is op zichzelf te reflecteren, maar geen blijk geeft van bereidheid zichzelf te laten ontmaskeren, ontregelen en onderzoeken. Terwijl ik een ander kan ontmoeten die alleen maar lagere school heeft en de kost met zijn handen moet verdienen. Iemand met een ander reflectieniveau dan ik, maar bij wie ik heel blij word en me zeer verbonden voel, omdat hij bereid is zich te laten bevragen en zichzelf bloot te stellen aan feedback op wie en hoe hij is als persoon. Zo iemand houdt zijn geloof niet als een geestelijk vakje apart, maar betreft dat op wat voor een méns hij is en wil zijn. Al heeft hij misschien alleen maar de lagere school afgemaakt, wat hij begrepen heeft is dat geloven gaat over *mens worden*. Meer mens, mens die vol is van God.

Menselijk

Als ik het idee loslaat dat mijn geloof erom draait dat ik een ticket in de pocket heb voor het eeuwige leven na dit aardse bestaan, waar draait mijn geloof dan wel om? Mensen die niet zoveel (meer) hebben met de kerk of met specifiek christelijke geloofsovertuigingen hoor ik vaak zeggen: het enige waar het om draait is toch de liefde. Ik ben dat hartgrondig met hen eens. Maar toch vind ik dit nog te vaag geformuleerd. Want hoe dan? Hoe word ik een meer liefhebbend mens? Een christelijk antwoord op deze vraag is: door meer *mens* te worden. En let op hoe ik het zeg: meer mens, niet: beter mens. Met

meer mens worden bedoel ik het erkennen van mijn menselijkheid. In plaats van daar steeds bij weg te willen of bovenuit te willen stijgen. Een liefdevol persoon is niet een supermens, niet een mens-plus die aan zijn gewone menselijke staat is ontstegen. Die neiging hebben we wel, om voorbeeldige mensen als moeder Teresa of pater Frans uit Syrië te kronen met een aura van heiligheid. Maar ik denk dat deze 'heiligen' zo'n voorbeeldige status voor ons hebben omdat ze hun menselijkheid niet zijn ontstegen maar zijn aangegaan. Hebben doorreisd en – om het eens modieus te zeggen – omarmd. We groeien als mens naarmate we de kleinmenselijke trekken van ons ego aankijken en onder de genade brengen. Onszelf niet veroordelen en afwijzen, maar met onszelf onderweg gaan in een houding van mildheid naar onszelf toe, omdat we mogen leven van genade.

Het is ons ego dat een alternatief wil zijn voor die genade. We doen het liever zelf, ons overeind houden, onszelf beschermen en rechtvaardigen. Het is deze zelfredzaamheid van het ego die ons afhoudt van de liefde. Om die reden is er geen andere weg om te groeien in de liefde dan het afbreken van dat ego. De Bijbel noemt dat het sterven van de oude mens. Het zelfredzame en egocentrische in mijn karakter, mijn houding en mijn gedrag. Pogingen om dat ego te ontstijgen zijn tot mislukken gedoemd. Dat is alleen al een psychologisch gegeven. Maar het is ook waarin het christelijk geloof zich onderscheidt van niet-christelijke religie. Mijn aardsheid en menselijkheid is in het christendom geen karma dat ontstegen moet worden richting goddelijke verlichting, maar het is de werkelijkheid waarin het goddelijke zich heeft willen *incarneren*. In Jezus heb ik te maken met een mens zoals die bedoeld is: vol van God. Een mens die zich niet door zijn ego laat leiden, maar leeft vanuit zijn kern, vanuit zijn hart. Of noem het de ziel die onder

dat ego schuilgaat en waar God woont. Gods inwoning in mij maakt mij niet minder menselijk of bovenmenselijk, maar juist meer menselijk!

God in mij

De weg naar binnen is de geloofsreis op zoek naar God in mij. Het is de reis waarbij ik mijn ego niet langer zie als mijn vanzelfsprekende zelf dat nu eenmaal een gegeven is, maar als een deur die toegang geeft tot wie ik echt ben, mijn diepste zelf, mijn kern, mijn ziel waar God woont. Die deur kan open staan, of op een kiertje, of misschien wel potdicht zitten. Hoe ook, de reis naar binnen begint daar. Daar waar ik mezelf aantref in de wisselwerking met 'buiten'. De ander die op mijn deur klopt. Mij aanspreekt, een appel op mij doet, mij een spiegel is, ik ervaar daarin de klopp op mijn deur door Jezus. Er is geen betere en eerlijker manier om mezelf tegen te komen dan de ontmoeting met een ander. Vandaar dat eindeloos navelstaren de weg niet kan zijn. Het geeft me te veel ontsnappingsruimte. Oog in oog met de ander ontkom ik er niet meer aan mezelf tegen te komen. Die ander kan God zijn of een mens die mijn pad kruist, maar meestal gaat dat samen. God heeft, om zo eens te zeggen, geen andere handen om op mijn deur te kloppen dan die van mijn medemens. Die heeft hij wel, maar meestal bedient God zich van mijn medemens om mij te bereiken. Of ik de deur dichthoud of open, is het verschil tussen me blijven verschansen in mijn gearriveerdheid of op reis gaan in mijn binnenwereld. Op die reis kan ik alles wat ik daarbinnen aantref leren kennen, erkennen en me ermee verbinden. Zo kan ik de eerlijke menselijkheid van wie ik ben integreren in mijn leven en er naar buiten toe contact over maken. Zo reis ik er *doorheen* in plaats van *omheen*. Op reis naar mijn ziel waar Gods aanwezigheid resoneert.

Lichaam

Die ziel hangt niet aan een touwtje ergens in ons lijf te bungelen, om het zo eens te zeggen, maar is helemaal verweven met het lichaam. Lichamelijkheid is de bestaanswijze van ons innerlijk. Als iets ons raakt, emotioneel of spiritueel, dan is de resonantie die we ervaren een lichamelijke sensatie. Dat is namelijk de enige manier om te kunnen voelen, via ons lijf. Wie de reis naar binnen wil maken, heeft zich dan ook te oefenen in het waarnemen van de lichamelijke signalen, de taal van het lichaam te herkennen en serieus te nemen. Wanneer er op de deur van mijn ego wordt geklopt, gebeurt er meteen al van alles in mijn lijf. Want dat kloppen roept iets op. Misschien alertheid, blijdschap, angst, pijn of wat ook maar. Gevoelens die zich ergens op de een of andere manier aandienen in ons lijf. De vraag is niet of dat gebeurt, maar of ik het waarneem. Het serieus nemen van die lijfelijke reacties, die onderzoeken en me ermee verbinden, zijn tekens dat ik al aan het reizen ben. Dan ben ik begonnen met het laten omvormen of zo nodig afbreken van mijn ego, nodig om af te dalen naar diepere lagen.

Een groot deel van mijn leven heb ik in God geloofd, vooral met mijn hoofd. Ik was niet in contact met mijn lijf, waardoor mijn geloof in God neerkwam op het hebben van een aantal overtuigingen waar ik me aan vasthield. Geloof als iets dat ik *heb* zonder dat mijn geloof het alles doordringende zuurdesem werd van wie ik *ben*. Naarmate ik mijn lichaam leer voelen en serieus nemen, krijg ik nieuwe mogelijkheden om mezelf te leren kennen. Beter en eerlijker, want mijn hoofd is vol zelfmisleiding maar het lichaam liegt niet. En deze groeiende zelfkennis gaat hand in hand met groeiende Godskennis. God blijft niet langer iemand die vooral in mijn hoofd aanwezig is, maar ik ga hem ook steeds meer tegenkomen in diepere lagen van mijn persoonlijkheid. Zelfs in de diep weggestopte en af-

gesloten plekken waar ik niet graag kwam omdat het daar niet zo fraai en aangenaam is. Waar dingen zitten die het daglicht niet kunnen lijden, of pijnlijke herinneringen, of eenzaamheid en leegte. Zeg maar de krochten van mijn binnenwereld waar ik het liefst bij weg blijf. God woonde allang in mij, maar ik kon hem daar niet vinden, niet ervaren, omdat ik zelf 'niet thuis' was. Maar naarmate ik meer in mijn lijf kom te wonen en mijn binnenwereld leer kennen, ga ik ook vaker resonanties van Gods aanwezigheid opmerken in mijzelf. Ook heel subtiele resonanties die ik herken als aanrakingen door God. Zoals de apostel Paulus verrukt opmerkte dat naarmate zijn oude 'ik' was afgebroken, 'met Christus gekruisigd', hij de nieuwe Paulus herkende als Christus in hem (Gal. 2:20). Ik kan het ook zo zeggen: naarmate ik meer mens word, niet een wandelend hoofd maar een lichamelijk wezen, wordt mijn mens-zijn ook meer vindplaats van God. Tenminste, voor zover ik het nieuwe contact via mijn lijf met mijn binnenwereld, ook inzet om God binnen te laten en met mij in die binnenwereld te reizen.

Openen

In het voorgaande heb ik het steeds over God die woont in mij. En ik suggereer dan dat ik ook kan aanwijzen waar precies in mij God zich bevindt: in de diepere lagen of in mijn ziel. En dat ik hem pas echt in mij kan vinden nadat ik de deur van mijn ego geopend heb en ben afgedaald naar de diepte. Ik wil al deze verwoordingen laten staan omdat het helpt zicht te krijgen op de reis naar binnen. Maar eigenlijk is dit ook weer een menselijk gestamel dat God wil lokaliseren. Dan wil ik hem weer vangen in ruimte en tijd. En dat gaat niet. De mens als woonplaats van God, dat is toch iets anders dan hoe iemand in een huis woont, hoe helpend dat beeld ook is. Normaliter kan ik precies onderscheiden tussen de woning en de bewoner. Je woont in een huis maar bent dat huis niet. In de spiritualiteit gaat in-

woning echter over een mysterieuze en innige verbondenheid waarbij het goddelijke en het menselijke met elkaar verweven zijn zonder dat ze met elkaar kunnen worden geïdentificeerd. De kerk heeft woorden gezocht voor hoe het goddelijke en het menselijke in Jezus samenkwamen, maar mogelijk is die zogenaamde ‘twee-naturen’-leer ook bruikbaar voor het geheim van Gods inwoning in ons. Dan zit het unieke van Jezus niet in hoe het goddelijke en menselijke in hem verenigd waren, maar in de zuiverheid en totaliteit waarmee Jezus het goddelijke heeft geleefd. In elk geval lijkt de mysterieuze vereniging van God en mens, zoals die zich gaandeweg voltrekt op de reis naar binnen, duidelijk te maken wat vanuit christelijk oogpunt bezien het meest kenmerkende en essentiële is in het menselijk bestaan: dat hij zich kan openen voor het goddelijke. Het is alweer twintig jaar geleden dat ik mijn boek over ontvankelijkheid schreef (*Christus ontvangen*, 2006, of *Spiritualiteit van ontvankelijkheid*, 2008). In de loop van die twintig jaar ben ik er alleen maar dieper van doordrongen geraakt dat het hart van christelijke spiritualiteit klopt in het menselijk vermogen om God te ontvangen. Dat is echt een andere beweging dan naar het goddelijke willen opklimmen, jezelf door spirituele oefening ontstijgen om in hogere sferen in te tunen op de goddelijke energie. Een christen kan blijven waar hij is, in zijn lijf, in de aardse werkelijkheid, mét alles wat er is aan menselijke realiteit, en dáár zich openen. Dat moet dan wel gebeuren, als er aangeklopt wordt. De deur openen, de (A)nder binnenlaten, de reis aanvangen, op zoek naar de God van de diepte. Hij laat zich zeker vinden door wie hem zoekt.

Heroriëntatie

Wie zich opent loopt risico. Je stelt je vaak kwetsbare binnenkant bloot aan het oog van de ander. Nogal logisch dat we doorgaans op onze hoede zijn wat we wel en niet van onszelf laten

zien. De ander kan ergens aan komen dat gevoelig ligt, dat pijnlijk is of angst oproept. De zelfbeschermingssystemen van ons ego hebben we niet voor niets ontwikkeld. Toch is dit precies wat die goddelijke klopper op de deur van ons ego van plan is te doen, zo gauw we hem binnenlaten. Hij wil *aan ons komen*. Zijn vinger op onze zere plekken leggen. Bressen slaan in muurtjes die we opbouwden. De schijn die we ophouden ontmaskeren. De weg naar binnen is bepaald geen vrolijk uitstapje, maar een nogal confronterende onderneming. En het meest confronterende is wel dat ons zelfbeeld radicaal op de kop gaat. De ontdekking dat ik niet het centrum van de wereld ben. Natuurlijk snappen we dat al lang, en ondertussen is het voor de meesten van ons de vanzelfsprekende manier waarop we in het leven staan. We kijken de wereld in *vanuit* onszelf. We beschouwen onszelf als het centrale oriëntatiepunt om ons beeld te vormen van de werkelijkheid: van de wereld om ons heen, van God, van onszelf. Het gaan van de geestelijke reis is echter de levenslange oefening om niet *vanuit* mezelf te kijken maar *naar* mezelf. En wel vanuit Gods perspectief.

Wanneer er op de deur van mijn ego wordt geklopt, of wanneer ik in mijzelf resonantie opmerk die wel eens van God zou kunnen komen, dan is die vaak een aanspraak of tegenspraak met een heel ander perspectief dan waar ik zelf op kom. Niet leven vanuit mijn perspectief op de dingen maar vanuit Gods perspectief op mij, dat geeft een radicale heroriëntatie op wat we bedoelen met 'God verlost ons van de zonde'. Verlossing is niet alleen een geestelijk idee, dat God ons niet afrekent op ons falen en ons vernieuwt door zijn Geest. Het is ook een psychosociale bevrijding, en wel van het vanzelfsprekende egocentrisme dat aan ons allemaal kleeft. Verlossing van zonde op deze manier herformuleren is zinnig omdat het duidelijk maakt dat geloven vooral gaat over hoe je mens bent. Dat de geestelijke

reis ook een lichamelijke en psychische en sociale groeiweg is. Te vaak merk ik onder christenen nog een neiging om het psychosociale buiten de deur van geloof en kerk te houden. We zijn voor het scheiden van werkvelden. Voor het geestelijke ga je naar de dominee of voorganger, voor andere zaken hebben we psychologen en therapeuten. Ik snap iets van de praktische en professionele reden om schoenmakers bij hun leest te willen houden. Maar die scheiding van gebieden gaat niet op voor de binnenwereld van de mens. Daar hangt het allemaal samen en beïnvloeden de verschillende aspecten van het mens-zijn elkaar. Ik hoop dat dit eerste hoofdstuk over de reiziger zelf heeft laten zien hoezeer de geloofsreis een holistische of integratieve benadering vraagt. Wie God zoekt in de diepte vanbinnen, die komt als eerste zijn ego tegen. En wie zijn ego opent voor de God die aanklopt, zit al midden in het psychische, lichamelijke en sociale leven. Een geestelijke weg die alleen maar geestelijk is, bestaat niet.

Geliefd

Naarmate ik op de reis naar binnen word bevrijd van mijn egocentrisme, zal ik meer de mens worden die ik bedoeld ben te zijn. Tot mijn bestemming komen: meer vrij voor de liefde. Maar met dat ik dit zo opschrijf, gaan alle alarmbellen bij me af. Want ik ben toch al heel wat jaren die weg naar binnen aan het gaan, dus je zou verwachten dat ik met mijn 66 levensjaren nu een toonbeeld van liefde zou zijn. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat als er iets is dat ik dagelijks tegenkom, dan is het wel mijn tekortschieten in liefde. Er zullen mensen in mijn omgeving zijn die hierbij de wenkbrauwen zullen fronsen. Ze kennen mij als een warm en liefdevol mens, en tot op zekere hoogte ben ik dat ook. Maar hoe meer ik naar binnen reis, des te meer kom ik ook in contact met het niet liefdevolle in mij. Mijn schaduw, mijn duisternis, mijn verzet en ook de hard-

nekkigheid van mijn egocentrisme. Het afsterven van mijn ego blijkt 'work in progress' te blijven, levenslang! Gearriveerdheid geeft geen pas.

Dit brengt me ertoe ook de bestemming van mijn leven te herformuleren. Hierboven heb ik gezegd dat het mijn bestemming is om een liefhebbend mens te zijn. Maar misschien moet ik dat toch anders gaan zeggen. Want dan zou ik niet eerder tot mijn bestemming komen dan na dit leven. Hoewel ik uitzie naar de volmaaktheid straks, geloof ik dat ik vandaag al tot mijn bestemming mag komen. De bekende paradox: onderweg ben je er al. Daarom verwoord ik als de bestemming van mijn leven nu niet meer dat ik een liefhebbend mens moet zijn, maar dat ik werkelijk aanvaard dat ik een *geliefd* mens ben. Dat helpt mij om weg te blijven bij illusies over mijzelf en ontspannen te zijn over de eerlijke werkelijkheid van mijzelf. Het is juist de liefde en genade van God die de geloofsreis te doen maakt, hoe confronterend die ook is. Liefde die niet vertrekt vanuit mij, maar die naar mij toekomt. Dát maakt mij een ander mens, meer méns, met meer ruimte voor de liefde.

Terugblik: De reiziger

Een van de redenen waarom ik me soms alleen en vervreemd voel midden tussen mijn medechristenen, is dat ik nogal eens een afhoudende beweging opmerk zo gauw het gaat over aanspreekbaarheid op het karakter van iemand. Over hoe iemand functioneert als persoon, het type mens dat hij is. Een soort taboe om het daarover te hebben binnen de kringen waarin we als gelovigen samen optrekken. We willen elkaar niet voor het hoofd stoten en moeten ieder toch nemen zoals die is. Geen therapeutisch gedoe in de kerk, hier gaat het om het geloof. Een dergelijke afhoudende houding doet vermoeden dat iemand niet bereid is echt naar zichzelf te kijken, laat staan zich daarop

te laten aanspreken. Er wordt niet innerlijk gereisd. Ondertussen bestaat het geloofsleven uit het zoeken van een God die troost, helpt, bemoedigt en de weg wijst. Ik heb dat spiritueel consumentisme genoemd: religie inzetten om niet naar binnen te hoeven. Om het reizen in jezelf naar de diepere lagen te vermijden. Deze reis naar binnen begint met de aanspraak van buitenaf. De klopp door Jezus op de deur van mijn ego dient zich met name aan in de ontmoeting met de medemens. Daar wordt mijn 'ik' getriggerd en word ik uitgedaagd met mijzelf op reis te gaan. Een reis door mijn binnenwereld, omdat de ander van alles in mij teweegbrengt waardoor ik mezelf beter en eerlijker leer kennen. Zo bezien gaat de christelijke verlossing in de kern om bevrijding van het menselijke egocentrisme. Verlossing is een reis: eentje die mijn hele leven duurt.

Deze reis naar binnen, de diepte in, is een andere dan de spirituele toer die mensen uithalen om aan zichzelf te ontsijgen. Het is juist in je menselijkheid zijn en je dáár openen voor het goddelijke. Want in die binnenwereld kom ik ze beiden tegen: mezelf en de God die in mij woont. De God van de diepte die zich schuilhoudt in de krichten van mijn ziel, en tegelijk zich daar wil laten vinden. Het lichaam doet daarbij volop mee, want spiritualiteit gaat over aanraking of geraakt worden door de goddelijke aanwezigheid. En de enige manier om bij mijn innerlijke geraaktheden te komen, zijn de lichamelijke sensaties die ik waarneem. In die innerlijke ontmoeting met God in mij, leer ik af vanuit mijzelf te kijken en leer ik aan om naar mezelf te kijken vanuit Gods perspectief. Daarmee kantelt ook de bestemming van het christenleven: van het illusionaire 'Ik ben een liefhebbend mens' naar de realiteit 'Ik ben een geliefd mens'. Het is juist de liefde die naar mij toekomt, die van mij een ander mens maakt.

Hoe eeuwenoud geloof een avontuurlijke reis blijft

In *Zoekruimte* beschrijft Philip Troost zijn zoektocht als gelovige met klassieke christelijke dogma's, zonder de afslag naar vrijzinnigheid te nemen. Hij weet zich een betrokken en gepassioneerd christen, maar zoekt ook ruimte om geloof en traditie opnieuw te doordenken. In dit boek reist de auteur door verschillende vragen binnen het christelijk geloof, zoals: Hoe ga je om met de Bijbel? Wat of wie is God? Waarom moest Jezus aan het kruis? Waar is de grens tussen geloof en ongeloof? Daarbij reflecteert hij steeds op de traditie waaruit hij komt en zoekt hij naar betekenissen die relevant zijn voor vandaag.

Dit is een boek voor christenen die niet meer uit de voeten kunnen met gestolde formuleringen en standpunten, maar wel gedreven worden door hun geloof en zoeken naar een nieuw en eigentijds begrip ervan.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 435 4571 6 • NUR 700

9 789043 545716